

**Opisivači za esej probne državne mature iz Hrvatskoga jezika
u školskoj godini 2023./2024.**

Kako se u poeziji Tina Ujevića isprepliću tradicionalni i moderni elementi?

Uvod – kratko predstavljanje autora i djela, odgovor na polazno pitanje

Očekivano (moguće, ne mora biti sve)

• **kratko predstavljanje autora i djela:**

- pjesnik, erudit, novinar, poliglot, prevoditelj, najpoznatiji boem hrvatske književnosti i jedan od najvećih hrvatskih pjesnika; živio od 1891. do 1955.; stvarao od 1914., tj. od kraja hrvatske moderne i od početka razdoblja ekspresionizma te tijekom drugoga razdoblja hrvatske književnosti
- u njegovoj poeziji najviše do izražaja dolazi Matošev i Baudelaireov utjecaj
- zbirke: *Hrvatska mlada lirika* (antologija hrvatskih pjesnika moderne, 1914.), *Lelek sebra*, *Kolajna*, *Auto na korzu*, *Ojađeno zvono*, *Žedan kamen na studencu*
- nekoliko faza stvaralaštva (najčešće mu se stvaralaštvo dijeli u tri razdoblja)

• **središnja tvrdnja – odgovor na polazno pitanje**

U poeziji Tina Ujevića isprepliću se tradicionalni i moderni elementi na razini forme i sadržaja. / Tin Ujević u svojem pjesništvu ujedinjuje elemente tradicionalne književnosti, modernizma i avangarde. / Ujević uspostavlja suodnos sa starim piscima (na tematskoj, strukturnoj i idejnoj razini), a istovremeno stvara svoj moderni pjesnički izričaj.

Središnji odlomak – argument + razrada argumenta / podupirući podatci

Primjer argumenta

U pjesmama *Oproštaj* i *Naše vile* vidi se da je Ujević dobro poznao hrvatsku stariju književnost (renesansu i barok) te ju je poštovao i cijenio. / Ujević je svoj književni rad započeo pod utjecajem hrvatske književne tradicije, što se očituje u njegovim ranim pjesmama *Naše vile* i *Oproštaj*. / Tin Ujević pronalazi pjesničko nadahnuće u starim hrvatskim piscima i djelima. / Ujević se inspirira tradicionalnom književnošću.

Razrada argumenta / podupirući podatci, očekivano

- U pjesmama *Oproštaj* (jedna od prvih objavljenih, *Hrvatska mlada lirika*, 1914.) i *Naše vile* vidi se koliko je Ujević cijenio i poznao pjesničku hrvatsku tradiciju.
- *Oproštaj* je pisan starom splitskom čakavštinom i starom grafijom; programatska je pjesma (zalaže se za moderni izričaj uz poštivanje tradicije); Ujević se obraća Marku Maruliću i iskazuje mu divljenje i poštovanje.
- Iako se Ujević pojavljuje u vrijeme avangarde kad u poeziji počinje dominirati slobodan stih, on piše vezanim stihom i čvrstom formom (rima, sonet, stih).
- Ujevićev odnos prema književnoj tradiciji vidi se i u njegovoj ljubavnoj poeziji koja je petrarkistička (*Kolajna*).
- U pjesmi *Naše vile* s ljubavlju i s nostalgijom govori o starijoj hrvatskoj književnosti i o muzama koje su ga inspirirale (trubadursko-petrarkistički odnos prema ženi).
- povezanost s opusom: *Naše vile* kao rana pjesma, neopetrarkistički elementi u Ujevićevoj opusu (*Kolajna*)

- stilska obilježja: stilske figure (retorička pitanja, motivi, epiteti, metafore, usporedbe) u funkciji iskazivanja divljenja hrvatskoj književnosti, vezani stih kao odraz tradicije
- povezanost s književnopovijesnim kontekstom: stilski pluralizam (nastojanje da se stvori originalan pjesnički izričaj uz poštivanje tradicije)

Središnji odlomak – argument + razrada argumenta / podupirući podatci

Primjer argumenta

Moderni elementi vide se i u sadržaju i u stilu svih triju pjesama.

Razrada argumenta / podupirući podatci, očekivano

- Ujević se u pjesmi *Oproštaj* deklarira kao avangardist i kao onaj koji žudi za otkrivanjem novoga; iako o tradiciji govori s poštovanjem, istovremeno se protiv nje i buni jer pripada *heretičkoj struji* koja ne želi slijediti tradiciju, nego stvoriti nešto novo.
- U prvome stihu *Oproštaja* tradicionalni motiv *plavce* ili lađe metafora je i simbol modernih mladih pjesnika kojima pripada i Ujević.
- U pjesmi *Naše vile* ima modernih promišljanja o tradiciji i o poziciji pjesnika – tradicija nestaje, a blažen je tko pronađe muze i inspiraciju.
- Autor na moderan način problematizira pjesničko stvaranje govoreći o njemu kao o *tlapnji*.
- Moderna je upotreba intertekstualnosti u pjesmama *Oproštaj* i *Naše vile*.
- Pjesma *Notturmo* problematizira stanje lirskoga subjekta, intelektualca, umjetnika koji u samoći *umire od ljepote* (modernizam).
- *Notturmo* se može tumačiti na mnoge načine, a na čitatelju je da otkrije njegova značenja (modernizam).
- stilska obilježja: modernistički motivi samoće, ljepote i smrti, metaforičnost izričaja, intertekstualnost
- povezanost s književnopovijesnim kontekstom: stilski pluralizam (nastojanje da se stvori originalan pjesnički izričaj uz poštivanje tradicije), osamljenost i autoreferencijalnost kao moderan element, tematiziranje stanja modernoga intelektualca (samoća, otuđenost, neshvaćenost)

Središnji odlomak – argument + razrada argumenta / podupirući podatci

Primjer argumenta

Pjesma *Naše vile* idealizira žensku ljepotu i vrline, što je karakteristično za trubadursku i petrarkističku poeziju.

Razrada argumenta / podupirući podatci, očekivano

- Lirski subjekt doziva Marulićevu Juditu, Gundulićevu Dubravku i Cvijetu Zuzorić.
- Retorička pitanja u funkciji su hvalospjeva ženama.
- U trećoj strofi naglašava se nedostižnost idealne žene (čest motiv i u Matoševoj poeziji).
- Povezanost s opusom: neopetrarkistički elementi u Ujevićevu opusu (*Kolajna*)

- stilska obilježja: stilske figure (retorička pitanja, motivi, epiteti, metafore, usporedbe) u funkciji iskazivanja divljenja hrvatskim književnicama i ženskim likovima
- povezanost s književnopovijesnim kontekstom: stilski pluralizam (nastojanje da se stvori originalan pjesnički izričaj uz poštivanje tradicije)

Središnji odlomak – argument + razrada argumenta / podupirući podatci

Primjer argumenta

Pjesma *Notturmo* primjer je moderne poezije jer se temelji na motivima samoće i otuđenosti, što je karakteristično za književnost 20. stoljeća.

Razrada argumenta / podupirući podatci, očekivano

- Pjesma *Notturmo* problematizira stanje lirskoga subjekta, intelektualca, umjetnika koji u samoći umire od ljepote (modernizam).
- Lirski subjekt traga za ljepotom (utjecaj Baudelairea i Matoša).
- *Notturmo* se može tumačiti na mnoge načine, a na čitatelju je da otkrije njegova značenja (modernizam).
Povezanost s opusom: pjesme o pjesništvu i ljubavi
- stilska obilježja: modernistički motivi samoće, ljepote i smrti, metaforičnost izričaja, intertekstualnost, ponavljanja, poetizmi
- povezanost s književnopovijesnim kontekstom: stilski pluralizam (nastojanje da se stvori originalan pjesnički izričaj), osamljenost i autoreferencijalnost kao moderan element

Zaključak – sažeti prikaz najvažnijih misli iskazanih u eseju

Očekivano

- Zaključak je oblikovan na temelju odgovora na polazno pitanje i argumentacije.
- Ne smiju se iznositi nikakvi novi podatci i/ili iznositi ono o čemu se nije pisalo u argumentaciji.

Napomene:

Navedeni odgovori na polazno pitanje i argumenti samo su neki od mogućih primjera.

Za maksimalan broj bodova u argumentaciji dovoljno je navesti i razraditi dva argumenta.

Razrada navedenih argumenata samo je ogledna i ne mora sve ponuđeno biti i navedeno te je moguće razradu i drukčije oblikovati.

Ljestvica za bodovanje školskoga esejja (Ispitni katalog – tablica 11.)

SREDIŠNJA TVRDNJA	
3	Središnja tvrdnja esejja (fokus, osnovna ideja) kojom se odgovara na polazno pitanje jasna je, točna i pokazuje temeljito poznavanje i razumijevanje djela u cjelini. U razradi središnje tvrdnje ističu se upravo one književne odrednice (književnopovijesne, tematske, idejne, stilske) koje su važne za esejski zadatak.
2	Središnja je tvrdnja točna, no općenita je i upućuje na površno poznavanje i razumijevanje djela u cjelini. U razradi središnje tvrdnje navode se samo neke književne odrednice (književnopovijesne, tematske, idejne, stilske) koje su važne za esejski zadatak.
1	Središnja je tvrdnja vrlo općenita i upućuje na površno poznavanje i razumijevanje djela u cjelini te može imati sadržajne netočnosti. U razradi središnje tvrdnje nisu istaknute književne odrednice (književnopovijesne, tematske, idejne, stilske) koje su važne za esejski zadatak.
0	Školski esej nema razrađenu središnju tvrdnju.
ARGUMENTACIJA	
3	Navedena su dva ili tri argumenta kojima se jasno obrazlaže središnja tvrdnja. Svaki je argument temeljito objašnjen i potkrijepljen pojedinostima (citatima, parafrazama i primjerima) kojima se pokazuje temeljito poznavanje i razumijevanje djela u cjelini. Argumentacija se temelji na cjelovitoj sadržajnoj i stilskoj analizi zadanoga ulomka. Određuje se važnost ulomka za smisao djela u cjelini.
2	Navedena su dva ili tri općenita argumenta kojima se samo djelomično obrazlaže središnja tvrdnja. Argumenti su djelomično objašnjeni i potkrijepljeni pojedinostima (citatima, parafrazama i primjerima) kojima se pokazuje općenito poznavanje i razumijevanje djela u cjelini. Argumentacija se temelji na djelomičnoj analizi zadanoga ulomka. Površno se određuje važnost ulomka za smisao djela u cjelini.
1	Naveden je samo jedan razrađen argument ili su navedena dva ili tri argumenta koji su slabo razrađeni i potkrijepljeni pojedinostima (citatima, parafrazama i primjerima), pri čemu se pokazuje vrlo površno poznavanje i razumijevanje djela u cjelini. Argumentacija se temelji na površnoj analizi zadanoga ulomka. Ne određuje se ili se pogrešno određuje važnost ulomka za smisao djela u cjelini.
0	Argumentacija je izostala.
POVEZANOST TEKSTA	
3	Esej se sastoji od uvoda, razrade i zaključka koji su povezani tako da čitatelju omogućuju praćenje središnje tvrdnje koja se argumentima razrađuje u eseju. Argumenti navedeni u razradi esejja raspoređeni su u odlomke koji su jasno, logično i smisleno strukturirani. Povezanost teksta postiže se gotovo u potpunosti upotrebom jezičnih sredstava koja pridonose povezanosti teksta.
2	Esej se sastoji od uvoda, razrade i zaključka koji nisu jasno povezani tako da čitatelju u potpunosti omogućuju praćenje središnje tvrdnje koja se argumentima razrađuje u eseju. Argumenti navedeni u razradi esejja raspoređeni su u odlomke koji nisu potpuno jasno, logično i smisleno strukturirani. Povezanost teksta postiže se djelomično.
1	Esej se sastoji od uvoda, razrade i zaključka, no uvod i zaključak vrlo su općeniti i gotovo uopće ne prate središnju tvrdnju. Argumenti navedeni u razradi esejja raspoređeni su u odlomke koji nisu jasno, logično i smisleno strukturirani. Postiže se tek površna povezanost teksta.

0	Esej nije organiziran u tri dijela. Središnji dio eseja nije strukturiran. Esej se sastoji od niza nepovezanih rečenica.
UPOTREBA RJEČNIKA	
3	Raspon rječnika širok je i primjeren stilu školskoga eseja. Dosljedno se i točno upotrebljavaju književnopovijesni i književnoteorijski pojmovi. Riječi i izrazi iz općega rječnika točno se upotrebljavaju.
2	Raspon rječnika zadovoljavajući je i uglavnom primjeren stilu školskoga eseja. Djelomično se i točno upotrebljavaju književnopovijesni i književnoteorijski pojmovi. Riječi i izrazi iz općega rječnika uglavnom se točno upotrebljavaju.
1	Raspon rječnika ograničen je i uglavnom nije primjeren stilu školskoga eseja. Rijetko se upotrebljavaju književnopovijesni i književnoteorijski pojmovi, uglavnom se upotrebljava opći rječnik. Riječi i izrazi iz općega rječnika djelomično se točno upotrebljavaju.
0	Raspon rječnika nije zadovoljavajući i nije primjeren stilu školskoga eseja. Ne upotrebljavaju se književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi. Riječi i izrazi iz općega rječnika netočno se upotrebljavaju.
PRAVOPIISNA I GRAMATIČKA TOČNOST	
3	Esej je pravopisno i gramatički točan.
2	Esej je uglavnom pravopisno i gramatički točan.
1	Esej je djelomično pravopisno i gramatički točan.
0	Esej je pravopisno i gramatički netočan.